

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ЗОВНІШНЬОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ УКРАЇНИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЗАЛУЧЕННЯ ІНОЗЕМНИХ КРЕДИТНИХ РЕСУРСІВ

У сучасних умовах фінансової глобалізації й розвитку міжнародних фінансів спостерігається значне зростання обсягів зовнішніх державних боргів окремих країн внаслідок збільшення попиту на позикові ресурси та незадовільного їх погашення і обслуговування. Питання формування зовнішніх запозичень, а також їх використання, обслуговування та погашення, є важливим у контексті тих економічних труднощів, які впродовж останніх років переживає Україна. Розв'язання боргової проблеми є одним із головних чинників забезпечення макроекономічної стабільності в Україні. Від характеру її врегулювання залежить бюджетна дієздатність держави, стан її валютних резервів, а відповідно і стабільність національної валюти, рівень відсоткових ставок, інвестиційний клімат. Необхідність розв'язання цих питань потребує пошуку шляхів вдосконалення механізму управління державною зовнішньою заборгованістю України.

Важливу роль у теоретичному та емпіричному дослідженні проблеми зовнішньої заборгованості відіграють праці зарубіжних вчених: Р. Барро, Ш. Бланкарта, Дж. Б'юкенена, А. Лернера. Різні аспекти із проблематики зовнішньої заборгованості розкриті в роботах сучасних вітчизняних науковців В. Андрущенко, Т. Вахненка, Г. Климка, В. Лісовенка, З. Луцишин, В. Льовочкіна, В. Новицького.

Зважаючи на актуальність вищезазначених проблем, визначимо такі завдання: виявити причини зростання зовнішньої заборгованості України; проаналізувати роль зовнішніх запозичень в системі чинників фінансової стабільності; розкрити валютно-фінансові проблеми виконання боргових зобов'язань; окреслити перспективи залучення іноземних кредитних ресурсів Україною.

В умовах загострення проблеми невідповідності ресурсів країни потребам у фінансуванні державних програм важливим є питання структури зовнішньої заборгованості України. В цій структурі переважає прямий і гарантований державний борг, проте в останні роки спостерігається зростання частки приватного негарантованого боргу.

У системі зовнішнього запозичення України постійно відстежується нестабільність у структурі залучення коштів від різних

кредиторів. На нашу думку, це негативно позначається на загальній макрофінансовій стабілізації, оскільки постійно зміщуються акценти позикової політики, що ускладнює її управління боргом.

В українській практиці великого поширення набув найменш ефективний спосіб використання кредитних ресурсів. Зокрема, лише 14,5% залучених фінансових ресурсів спрямовується на фінансування проектів розвитку. На фінансування поточних потреб держави у 2012 р. було витрачено 85,5% від загального обсягу отриманих зовнішніх кредитів. Таким чином, практика накопичення зовнішньої заборгованості та державна політика у сфері регулювання відносин, пов'язаних із зовнішнім державним боргом, свідчить про те, що накопичені борги «проїдались», тобто використовувались на фінансування поточних витрат держави. Це означає, що майбутні покоління змушені будуть погашати борг і відсотки за зовнішніми кредитами за рахунок обмеження своїх майбутніх доходів. Однак очевидно й те, що накопичивши певні проблеми, Україна вирішила головне стратегічне завдання – пережила без особливих потрясінь найскладніший період ринкової трансформації економіки.

Одним із основних чинників забезпечення макроекономічної стабільності в Україні є розв'язання проблеми обслуговування зовнішнього боргу. Невиважена політика у сфері зовнішніх запозичень зумовили зростання витрат бюджету на обслуговування та погашення зовнішньої заборгованості та концентрацію пікових платежів в окремих періодах.

Для мінімізації зовнішньої державної заборгованості, на нашу думку, варто забезпечити: залучення в країну іноземного приватного капіталу; підвищення кредитного рейтингу; розвиток внутрішнього ринку капіталу та переорієнтацію із зовнішніх джерел запозичень на внутрішні; створення необхідних економічних, законодавчих та адміністративних умов призупинення «втєчі» капіталу з України.

Так, Україна, незважаючи на прагнення зменшити залежність національної економіки від зовнішніх запозичень шляхом активного залучення кредитних коштів на внутрішньому ринку, найближчим часом не зможе обійтися без міжнародних кредитів з огляду на обмежені можливості внутрішнього кредитного ринку. Разом із цим, в умовах, коли обсяги експорту сягають 50% її ВВП, подальше розширення запозичень на зовнішніх ринках стане виправданим як тільки відбудуватиметься випереджальне зростання ВВП порівняно з експортом, поліпшуватиметься структура експорту та підвищуватиметься ефективність використання залучених зовнішніх коштів.